

26A:4

Beträffande fastighet, som via privata ledningar anslutits till kommunal va-anläggning redan på 1940-talet och för vilken brukningsavgifter erlagts under lång tid, hade kommunen i enlighet med bestämmelse härom i taxan uppskjutit uttaget av anslutningsavgift till den tidpunkt då de privata ledningarna ersatts med kommunala och fastigheten därigenom anslutits till den allmänna anläggningen 0,5 m från fastighetens gräns, vilket inte skedde förrän 1972. Hinder har inte ansetts föreligga mot en sådan tidsförskjutning av avgiftsuttaget.

G.B. äger två stadsägor i Karlskoga kommun. Stadsägorna sambrukas och är bebyggda med en enfamiljsvilla uppförd på 30-talet. Det område där fastigheterna är belägna ligger knappt 1 km norr om Karlskogas gamla stadskärna. Inom området har funnits – och finns delvis fortfarande – gamla, privata renvatten- och avloppsledningar. Enligt uppgift tillkom ledningarna under senare delen av 20-talet och på 30-talet. G.B:s fastigheter anslöts 1939 till privata ledningar. Kommunen lade 1940 och 1941 nya renvatten- och spillvattenledningar i området, dock inte ända fram till de aktuella stadsägorna. Efter det att området stadsplanerades 1969 började kommunen övergå till duplikatsystem. 1972 och 1973 lade kommunen en separat dagvattenledning i vägen och förlängde därjämte förstnämnda år renvatten- och spillvattenledningarna fram till G.B:s fastigheter. G.B:s fastigheter inkopplades till förbindelsepunkter i vägen i december 1972.

Det är inte klarlagt i målet om det privata vattenledningsnätet kopplades till kommunens anläggning i samband med att det anlades men troligen skedde inkopplingen redan då. Det är inte känt när de privata avloppsledningarna anslöts till kommunens avlopp. Dock är det ostridigt mellan parterna att vattenmätare installerades på stadsägorna 1941 och att fastighetsägaren erlagt brukningsavgift för vatten sedan dess och brukningsavgift för avlopp från och med 1956. Före ikraftträdandet den 1 juli 1955 av den gamla va-lagen kunde brukningsavgift för avlopp inte uttas av kommunen. Det är vidare upplyst att fastigheterna ingick i verksamhetsområdet för kommunens anläggning 1965 när beslut om områdets omfattning anmälades till länsstyrelsen. Huruvida fastigheterna även före nämnda tidpunkt ingått i något kommunens verksamhetsområde är dock inte känt. G.B. tillträdde stadsägorna den 1 november 1971. Någon anläggningsavgift har inte betalats för stadsägorna vare sig av G.B. eller av tidigare ägare. G.B. har i räkning med förfallodag den 27 september 1974 debiterats anläggningsavgift men bestritt betalningsskyldighet.

Kommunen yrkade att Va-nämnden skulle fastställa att G.B. var skyldig att till kommunen utge anläggningsavgiften med 5 850 kr jämte viss ränta.

G.B. bestred yrkandet men vitsordade att beloppet var rätt beräknat.

Enligt kommunens va-taxa, som trätt i kraft den 1 januari 1968, utgår anläggningsavgift, förutom vid nyanslutning, på

grund av bl.a. följande bestämmelse:

§ 7

För fastighet, som tidigare varit ansluten till stadens vatten- eller avloppsanläggning över privat ledningsnät, erläggs full anslutningsavgift enligt denna taxa medan fastigheten anslutits till allmänna vatten- och avloppsanläggningen 0,5 m från fastighetens gräns. Till privat ledningsnät räknas ledning som nyttjas av två eller flera fastigheter gemensamt.

Kommunen anförde bl.a. följande: I Karlskoga utanför den egentliga centrumbebyggelsen har funnits områden med privata va-anläggningar som handhåfts av lokala va-föreningar. Av olika skäl har dessa anläggningar sedermera anslutits till kommunens va-nät. Därvid har det ofta visat sig nödvändigt att bygga om det privata nätet bl.a. på grund av att detta varit bristfälligt. Kommunen har tillämpat den principen att brukningsavgift uttagits i och sed anslutningen av det privata nätet till det allmänna men anläggningsavgift debiterats först då de privata ledningarna ersatts med kommunens egen anläggning. Anläggningsavgift är avsedd att täcka kostnaden för dels den allmänna delen av servisen dels, helt eller delvis, det lokala rörnätet inom ett visst område. Övriga kostnader täcks av brukningsavgifter och eventuellt av skattemedel. Så länge G.B:s fastigheter betjänades av de serviser och lokala ledningar som anlagts av de privata föreningarna, hade kommunen följaktligen ingen laga grund för att utta anläggningsavgift. Den prestation, på vilken kommunen kan grunda krav på anläggningsavgift, är anläggandet av lokalt ledningsnät och servisen fram till förbindelsepunkt. Kommunen har inte haft något ansvar för de privata ledningar, som den inte övertagit. Detta förhållande har kommunen under alla år varit noga med att markera.

Det är visserligen riktigt att ett rättsförhållande uppkommit mellan kommunen och fastigheternas ägare på det sättet att den sistnämnda fått nyttja kommunens anläggning via de privata ledningarna och för detta betalat brukningsavgift, vad gäller vatten sedan 1941 och avlopp från och med 1956. Detta rättsförhållande är dock inte att uppfatta som att fastigheterna blivit i va-lagens mening anslutna till den allmänna anläggningen utan får ses endast som en överenskommelse mellan kommunen och fastighetsägaren om nyttjande av kommunens anläggning mot vederlag, i detta fall brukningsavgifter, samtidigt som fastighetsägaren åtnjutit anstånd med betalning av anläggningsavgiften. Först i och med att förbindelsepunkter upprättats vid fastighetsgränsen och stadsägorna sålunda är anslutna till den allmänna anläggningen direkt och inte längre medelst de privata ledningarna föreligger anslutning i va-lagens mening.

G.B. uppgav bl.a. följande: Redan i och med att vattenmätare installerades på fastigheterna 1941 och fastighetsägaren då började betala brukningsavgift för vatten får fastigheterna anses ha blivit anslutna till kommunens anläggning oavsett att detta skett via privata ledningar. G.B. bestrider i och för sig inte att skyldighet att utta anläggningsavgift för fastigheterna förelegat. Avgiften skulle dock ha uttagits tidigare. Kommunen har inte rätt att ensidigt besluta

att vänta med att debitera avgiften. Den åberopade taxebestämmelsen är därför inte förenlig med va-lagen. Anläggningsavgift skall uttas så snart grund därtill föreligger, alltså då kommunens rätt att kräva och fastighetsägarens skyldighet att betala avgift uppkommit. Redan i reglementen 1940 för dåvarande Karlskoga stads vattenledningsverk och avloppsverk fanns bestämmelser om skyldighet för fastighetsägare att utge anslutningsavgift för vattenledningar respektive kostnad för avloppsledningar. Det har inte kunnat klarläggas om kommunen redan före ikraftträdandet den 1 juli 1955 av den tidigare va-lagen haft möjlighet att utta anläggningsavgift eller däremot svarande avgift av G.B:s fastigheter. Oavsett detta har kommunens rätt att fordra och fastighetsägarens skyldighet att betala full anläggningsavgift i vart fall uppkommit genom stadsfullmäktiges beslut att engångsavgift skulle från och med nämnda datum uttas för anslutning till spillvattenledning. Enär kommunens fordran på anläggningsavgift alltså sedan den 1 juli 1965 är preskriberad kan den inte nu göras gällande mot G.B. I andra hand påstås att det fordrade beloppet förföll till betalning innan G.B. tillträdde fastigheterna, varför han även på den grunden är fri från betalningsskyldighet.

Va-nämnden yttrade:

Det är ostridigt i målet att anläggningsavgift aldrig betalats. Skyldigheten i och för sig att utge sådan avgift ifrågasätts inte men betalningsskyldighet bestrids på den grunden att fordran på avgiften är preskriberad eller i vart fall förfallen till betalning före G.B:s tillträde till fastigheterna.

Före ikraftträdandet den 1 juli 1955 av lagen (1955:314) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (VAL 55) fanns i vad gäller renvattenförsörjningen ingen reglering i lag av avgiftsskyldigheten. Parternas rättigheter och skyldigheter bestämdes vanligen av ett av kommunen antaget reglemente, som i och med abonnemang på vattenleverans fick karaktären av ett avtal mellan parterna. Vad gäller avgifter för avlopp kunde dessa - i huvudsak - uttas för stadsplanelagda områden som gatukostnadsbidrag och för områden utanför stadsplan enligt bestämmelser i 8 kap vattenlagen eller genom privaträttsliga avtal. Som framgår av reglementet för dåvarande Karlskoga stads avloppsverk kunde för stadsplanelagt område även finnas särskilda bestämmelser om avgifter.

Skyldighet för fastighetsägare att genom avgifter bidra till kostnaderna för allmän va-anläggning inträdde enligt VAL 55 när huvudmannen för anläggningen fullgjort vad som ankom på honom för att fastighetens ägare skulle kunna bruka anläggningen. Så ansågs i regel vara fallet när huvudmannen dragit fram ledningar till fastighetens omedelbara närhet. I lagen (1970:244) om allmänna vatten- och avloppsanläggningar (VAL 70) har tidpunkten preciserats på så sätt att avgiftsskyldighet inträder när huvudmannen upprättat förbindelsepunkt för fastigheten och fastighetsägaren underrättats därom. Genom de ovan nämnda bestämmelserna anges den tidigaste tidpunkten vid vilken huvudmannen - även mot fastighetsägarens bestridande - kan göra gällande den i lagstiftningen föreskrivna avgiftsskyldigheten. Frågan om avgiftsskyldighetens omfattning regleras

däremot inte genom dessa bestämmelser utan i första hand genom den taxa som är tillämplig när avgiftsskyldigheten görs gällande. I bestämmelserna inryms inte heller någon befogenhet för fastighetsägare att kräva att få fullgöra sin betalningsskyldighet just vid den i lagen angivna tidpunkten.

Med va-lagens avgiftsregler kan i och för sig inte anses oförenligt att beträffande fastighet till vilken den allmänna anläggningens ledningsnät ännu inte byggts ut - utan som fortfarande får begagna sig av privata ledningssträckor för att nå fram till anläggningen - uppskjuta den tidpunkt när engångsavgift skall betalas till det tillfälle, när huvudmannen fullgjort sin skyldighet att bygga ut det lokala nätet så att det når fram till fastigheten. En helt annan sak är att fastighetsägare som i en eller annan form varit delägare i ett av kommunen övertaget privat ledningsnät i samband med överlåtelsen kan ha tillförsäkrats rätt att utan betalning av engångsavgift få begagna sig även av den utbyggda allmänna anläggningen. Att så skulle ha skett i förevarande fall har emellertid inte ens påståtts i målet. I målet är upplyst att förbindelsepunkter för G.B:s fastigheter upprättats först 1972 och att enligt kommunens va-taxa skyldighet att betala engångsavgift inte inträder dessförinnan. Vid angivna förhållanden kan G.B. inte undgå betalningsskyldighet för den avgift som kommunen fordrat.

Va-nämnden fastställde att G.B. var skyldig att betala den av kommunen fordrade anläggningsavgiften och räntan.

Beslut: 1977-01-26, BVA 4

Mål nr: VA 123/75

G.B. väjdade mot beslutet och yrkade ogillande av kommunens krav på anläggningsavgift jämte ränta.

Kommunen bestred ändring.

G.B. anförde i Vattenöverdomstolen: Det är i och för sig ostridigt att skyldighet att erlagga sk engångsavgift för vatten och avlopp inträder när förbindelsepunkt för fastigheten upprättats och fastighetsägaren underrättats därom. Denna skyldighet skall därvid inträda även om någon faktisk anslutning inte skett. Det görs dock gällande att nämnda bestämmelse inte är tillämplig i detta fall, där faktisk anslutning skett beträffande vatten på 40-talet och avlopp på 50-talet. Enligt VAL 55 torde rätten att utta respektive skyldighet att erlagga engångsavgift ha inträtt då huvudmannen dragit fram ledningar till fastighetens omedelbara närhet, vilket i detta fall skett för mera än 20 år redan, med undantag av en kortare sträcka på ca 25 m. Det kan hållas för visst att fastighetsägaren vid denna tidpunkt över huvud taget inte skulle ha haft någon invändning mot att då erlagga anslutningsavgiften. Såväl G.B. som förutvarande ägaren H.B. har tagit för givet, att anslutningsavgifter var erlagda - särskilt som de vid sina respektive tillträden erhöll skriftliga meddelanden från kommunen att fastigheten var "ansluten till stadens va-nät". Kommunen har hävdat att engångsavgift debiteras först då samtliga ledningar fram till tomtgränsen kommit i kommunens ägo. I en av kommunen i Va-nämnden åberopad dom, meddelad av Karlskogas

domsagas häradsrätt den 19 februari 1965, debiterades fastighetsägare engångsavgift trots att anslutning till stadens anläggning hade skett utanför tomtgränsen via privata ledningar, som var längre än i G.B:s fall. Det väsentliga i 1965 års mål är konstaterandet att kommunens rätt att utta engångsavgift inträtt alldeles oberoende av att anslutning skett via en kortare privat ledningssträcka utanför tomtgränsen.

I och för sig skall inte bestridas att kommunen har rätt att uppskjuta debiteringen till vilken senare tidpunkt som helst, men den måste då också ta i beaktande att preskription kan inträda. Då G.B. förvärvade fastigheten utgick man från att anslutningsavgifterna var erlagda och G.B. har nu ingen möjlighet att kräva säljaren på denna avgift.

Vattenöverdomstolen yttrade:

I målet är ostridigt att ägaren av stadsägorna till kommunen som huvudman för den allmänna vatten- och avloppsanläggningen erlagt brukningsavgifter för vatten sedan 1941 och för avlopp sedan 1956. Under sådana omständigheter måste förutsättas att fastigheterna åtminstone sedan dess varit inkopplade till och utnyttjat den allmänna anläggningen. De har då också varit att betrakta som anslutna till anläggningen.

Skyldighet att erlagga avgift för anslutning till allmän vatten- och avloppsanläggning kunde föreligga redan före ikraftträdandet av VAL 55. Denna lag stadgar sådan skyldighet. Avgiftsskyldigheten inträder i samtliga fall normalt vid anslutningen. Bestämmelserna i VAL 55 har emellertid ansetts inte utgöra hinder mot att under vissa förutsättningar utta avgift för anslutningen (engångsavgift) först vid en senare tidpunkt och sådant hinder får förutsättas inte heller ha förelegat under tiden närmast före lagens ikraftträdande.

I förevarande fall har kommunen upplyst att engångsavgift aldrig uttagits så länge fastighet varit ansluten till den kommunala anläggningen via privata ledningar, utan först sedan de privata ledningarna ersatts med kommunal. Bestämmelser av denna innebörd finns i den taxa som antogs den 23 maj 1957.

Genom bestämmelserna i 7 § av 1967 års taxa har kommunen likaledes uppskjutit uttag av anslutningsavgift för fastighet, som tidigare varit ansluten till kommunens vatten- eller avloppsanläggning, till den tidpunkt då fastigheten anslutits till allmänna vatten- och avloppsanläggningen 0,5 m från fastighetens gräns. Hinder har inte i detta fall förelegat mot en sådan tidsförskjutning av avgiftsuttaget.

De dittills genom privata ledningar anslutna stadsägorna har såvitt upplysts först i december 1972 inkopplats på kommunens allmänna va-anläggning på sådant sätt att skyldighet att erlagga anslutningsavgift inträtt. Vid sådant förhållande var kommunens fordran på avgiften inte vid talans anhängiggörande preskriberad enligt bestämmelserna i förordningen (1862:10 s 1) om tioårig preskription och om kallelse å okända borgenärer.

Avgiften har ostridigt förfallit till betalning efter det att G.B. tillträtt fastigheterna. Enligt grunderna för 11 § VAL 70 svarar han vid sådant förhållande gentemot kommunen för avgiften.

Vattenöverdomstolen gjorde bara viss ändring beträffande räntan i Va-nämndens beslut.

Dom: 1978-04-20, DT 22

Mål nr: T 15/77